

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.4(73)

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/3>

МЕЖІ ПРАВА ПУБЛІЧНИХ ОСІБ НА ІНФОРМАЦІЙНУ ПРИВАТНІСТЬ: ДОСВІД США

THE LIMITS OF THE INFORMATION PRIVACY OF PUBLIC FIGURES: THE US EXPERIENCE

Завгородня В.М., к.ю.н.,
завідувачка кафедри міжнародного, європейського права
та цивільно-правових дисциплін
Сумський державний університет

Статтю присвячено аналізу основних положень конституційного законодавства та судової практики США щодо визначення поняття публічних осіб та меж їхнього права на інформаційну приватність. Розглянуто ключові справи Верховного суду США та окружних апеляційних судів, у рішеннях яких сформовано підходи до вирішення конфлікту між правом на свободу вираження поглядів, правом громадськості на доступ до інформації, з одного боку, та правами окремих індивідів на повагу до приватного життя – з іншого. Установлено, що до кола публічних осіб судовою практикою США відносить як політичних діячів та службовців публічної адміністрації, так і інших людей, які через свою громадську активність, роботу у сфері медіа чи шоу-бізнесу, спортивні, наукові, мистецькі досягнення, проявлений героїзм тощо опиняються у центрі публічних дискусій. Окрім того, ситуативно публічними особами можуть бути визнані індивіди, які мимоволі стали свідками або учасниками суспільно значущих подій.

Критеріями визнання особи публічною слугують наявність у неї більшого, ніж у пересічних громадян, доступу до ЗМІ, а отже, можливості ефективніше протидіяти помилковим твердженням; особлива роль у суспільстві; добровільність рішення про прийняття на себе публічної ролі, свідомий розрахунок на публічну увагу і коментарі; публічний характер обставин, подій чи суспільних дискусій, до яких така особа залучена.

На основі аналізу судових прецедентів зроблено висновок, що право США створює різні стандарти захисту права на інформаційну приватність публічних осіб та інших громадян. Свобода слова загалом переважає над правом публічних осіб на інформаційну приватність, що зумовлено важливою і законною метою надання громадськості суспільно необхідної інформації, потребою забезпечити простір діяльності для ЗМІ. Аргументовано доцільність виокремлення особливого правового статусу для публічних осіб у частині їх інформаційної приватності у вітчизняному законодавстві.

Ключові слова: публічна особа, інформаційна приватність, дифамація, публічний інтерес, суспільно необхідна інформація, Перша поправка до Конституції США, Верховний суд США.

The article is devoted to the analysis of the main provisions of the US constitutional legislation and jurisprudence concerning definition of public figures and limits of their right to information privacy. The key cases of the US Supreme Court and US Courts of Appeals are considered. The approaches to resolving the conflict between the rights to freedom of expression, the public's right to access information, on the one hand, and, on the other, the rights of individuals to respect private life are investigated. The United States case law definition of public figures covers politicians and public officials, as well as other people involved in public activity, media or show business, sports, scientific researches, art, etc. In addition, situationally, public figures may be individuals who have inadvertently witnessed or participated in socially significant events.

The criteria for recognizing a person as a public figure are his/her priority access to the media, and, consequently, the ability to more effectively counter erroneous allegations; special role in society; voluntary decision to take on a public role, consciously counting on public attention and comments, inviting invasion of privacy risks; engagement into significant events or public controversy.

Based on the analysis of court precedents, it is concluded that US law creates different standards for the protection of the right to information privacy of public figures and other citizens. Freedom of speech in general prevails over the right of public figures to information privacy, due to the important and legitimate purpose of providing the public with the information of public concern, as well as the need of creating of proper environment for the media. The expediency of a special legal status for public figures in terms of their information privacy in Ukrainian law is argued.

Key words: public figure, information privacy, defamation, public interest, information of public significance, First Amendment to the United States Constitution, US Supreme Court.

Конфлікт між правом на свободу вираження поглядів, правом громадськості на доступ до інформації, з одного боку, та правами окремих осіб на повагу до приватного життя – з іншого, значно посилюється в сучасних умовах. Це пов'язано передусім із повсюдним використанням Інтернету, діджиталізацією низки сфер суспільного життя, перетворенням соціальних мереж на своєрідну форму засобів масової інформації, які дають змогу користувачам не лише отримувати певні відомості, а й взаємодіяти між собою у рамках онлайн-платформ та безперешкодно поширювати інформацію через різноманітні інструменти (пости, твіти, хеш-теги тощо), ділитися відео та фотографіями. Особливо вразливими, з огляду на можливості захисту права на приватність, стають у цьому контексті так звані «публічні особи», до кола яких належить низка категорій людей, відомих і цікавих широкому загалу в силу певних обставин: професійної діяльності у сфері шоу-бізнесу або медіа, походження (наприклад, представники

монархічних династій), соціального статусу, ролі в політичному житті, перебування на певних посадах публічної служби, громадської активності, спортивних досягнень та ін. Як слушно зазначає К.В. Можаровська, діяльність таких осіб завжди викликає підвищений інтерес у суспільстві, що має різноманітні прояви – від захоплення і наслідування до заздрості та відкритої агресії, жорсткої критики, пародіювання, навіть висміювання, невиправданих звинувачень та наклепів [1, с. 178–179].

На разі українське законодавство практично не торкається цього конфлікту та не вирішує проблем, які з нього випливають. Відповідно до ст. 32 Основного Закону України, ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економіч-

ного добробуту та прав людини [2]. Серед таких випадків – покладення на осіб, визначених положеннями Закону України «Про запобігання корупції», обов'язку подання декларацій, які вміщують достатньо широкий перелік відомостей (ст. 46 згаданого Закону України), що стосуються персональних даних, майнового стану цих осіб та членів їхніх сімей [3]. Окрім того, закони України «Про державну службу» (ст. 7) [4] та «Про службу в органах місцевого самоврядування» (ст. 9) [5] передбачають право відповідних службовців на повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб.

Зрозуміло, що коло «публічних осіб» не обмежується державними службовцями та службовцями органів місцевого самоврядування, а також те, що наведені норми самі по собі не спроможні забезпечити справедливий баланс між правом громадськості на інформацію (правом суспільства знати правду про чиновників та політичних діячів або отримувати інформацію про «селебриті», які заробляють собі на життя власною популярністю) і правом указаних осіб на повагу до приватного життя. Своєю чергою, ч. 2 ст. 25 Закону України «Про захист персональних даних» дозволяє обробку персональних даних без застосування обмежувальних положень закону «виключно для журналістських та творчих цілей, за умови забезпечення балансу між правом на повагу до особистого життя та правом на свободу вираження поглядів» [6].

Примітно, що для знаходження цього балансу вітчизняні суди звертаються до практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), який виробив низку ключових критеріїв, що дають змогу встановити в конкретних ситуаціях ту межу, за якою закінчується свобода вираження думок і починається сфера приватного життя публічної особи [7–9]. Однак комплексно на законодавчому рівні питання меж утручання у приватне життя публічних осіб залишається невирішеним.

При цьому проблемні аспекти в контексті охорони права на інформаційну приватність публічних осіб в Україні виникають регулярно та здобувають розголосу в Інтернеті і медіапросторі. Наприклад, у 2019 р. Інтернет-ресурс «Громада Приірпіння» поширив інформацію про профіль депутата місцевої ради на сайті знайомств [10]; доволі розповсюдженою практикою стало оприлюднення журналістами особистої переписки парламентарів під час засідань Верховної Ради України тощо.

Загалом проблематика захисту права на невтручання в особисте і сімейне життя є достатньо дослідженою в Україні як у загальнотеоретичному аспекті (О. Панкевич [11], В. Породько [12], О. Стогова [13] та ін.), так і в міжнародно-правовому та галузевому контекстах (О. Басай [14], О. Горпинюк [15], Л. Ємчук [16], С. Мішуровська [17], В. Серьогін [18], В. Сивухін [19] та ін.). Водночас питанням реалізації цього права публічними особами присвячено лише окремі публікації (О. Нагнічук [20]), або ж дослідники розглядають його у більш загальному розрізі як дотичне до інших аспектів захисту персональних даних (А. Кардаш [21, с. 150–168]). У дисертаційному дослідженні, присвяченому особистим немайновим правам фізичної особи у цивільному праві, Р. Стефанчуком було запропоновано закріплення у цивільному законодавстві спеціального правового статусу (правового модусу) «фізична особа публічного права». Цей статус, на думку вченого, має бути застосовним до фізичної особи, яка є посадовою чи службовою особою органу державної влади, органу місцевого самоврядування, іншим суб'єктом під час здійснення ним владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень. Автором обґрунтовувалася необхідність визначення підстав та порядку обмеження здійснення та захисту такою особою особистих немайнових прав [22, с. 4]. Однак описана юридична конструкція, яка

охоплює лише частину осіб, котрі можуть визначатися «публічними», не була сприйнята законодавцем.

Вочевидь, правове регулювання статусу публічних осіб у частині їхнього конституційного права на повагу до приватного життя потребує особливих підходів, які можуть бути вироблені з урахуванням як практики ЄСПЛ, так і національного законодавства розвинених країн. Отже, дослідження у цій сфері залишаються актуальними. При цьому особливий інтерес становить досвід Сполучених Штатів Америки як країни, де концепція приватності, у тому числі інформаційної, еволюціонувала впродовж тривалого часу, що дало змогу сформулювати чіткі критерії для встановлення балансу між правом публічних осіб на приватність та правом громадськості на доступ до інформації.

Метою цієї статті є аналіз основних положень конституційного законодавства та судової практики США щодо визначення поняття публічних осіб та меж їхнього права на інформаційну приватність.

На федеральному рівні основу охорони права на приватність становлять, в першу чергу, положення Першої, Третьої, Четвертої та Дев'ятої поправок до Конституції США [23]. Сформоване на цій основі прецедентне право виходить із того, що різні конституційні гарантії створюють «зони приватності», які є суттєвими та необхідними для життя будь-якої людини [24, с. 15]. Питання конфіденційності інформації про особу здебільшого регулюються законодавством штатів, тому різні штати гарантують різний, іноді більш високий, ніж передбачено федеральними законами, рівень захисту у конкретних сферах. Конституції одинадцяти штатів (Аляска, Арізона, Каліфорнія, Флорида, Гаваї, Іллінойс, Луїзіана, Монтана, Нью-Гемпшир, Південна Кароліна та Вашингтон) мають чіткі положення, що стосуються права на приватне життя. Захист приватності, що надається в деяких із цих штатів, відображає Четверту поправку до Конституції США (право на охорону особистості, житла, документів і майна від необґрунтованих обшуків, затримань та арештів), але й додає більш конкретні положення щодо конфіденційності інформації про особу. Так, § 12 ст. 1 Конституції Флориди передбачає право людини не зазнавати «необґрунтованого перехоплення приватних комунікацій будь-якими способами»; конституції Луїзіани (§ 5 ст. 1) та Нью-Гемпширу (ст. 2-б) захищають громадян від «вторгнень у приватне життя», а Конституція штату Вашингтон (§ 7 ст. 1) прямо забороняє будь-яке втручання в приватні справи чи вторгнення в житло без прямого припису закону [25].

Незважаючи на значні гарантії інформаційної приватності в законодавстві та прецедентному праві, категорія «публічні особи» (public figures) тлумачиться в судовій практиці США доволі широко. Як зазначають американські дослідники, до них можуть включатися, зокрема: селебриті – знаменитості, що є популярними через свою діяльність у шоу-бізнесі; політики, чиновники, інші публічні службовці, у тому числі й ті, хто вже втратив такий статус, але займав відповідні посади в минулому; винахідники, дослідники та науковці; герої війни; кримінальні злочинці та навіть так звані «несподівані публічні фігури», наприклад особи, які перебували на місці злочину чи іншої події, яка цікавить суспільство [26, с. 980–981]. Таке розширене тлумачення істотно відрізняється від європейського підходу, у рамках якого під публічними особами зазвичай розуміють лише осіб, які обіймають посади публічної служби та/або користуються публічними ресурсами, або відіграють певну роль у громадському житті: у політиці, економіці, мистецтві, соціальній сфері, спорті тощо [27].

Однією з ключових справ, які поклали початок становленню концепції права публічних осіб на інформаційну приватність та його обмежень, стала справа New York Times Co. v. Sullivan (1964 р.) [28]. Хоча ця справа стосувалася захисту честі та ділової репутації публічного

службовця, а не розголошення відомостей про його приватне життя, позиції, сформовані Верховним судом США у рішенні, значно вплинули на подальший розвиток підходів до врегулювання конфлікту між приватними інтересами публічних осіб та інтересами громадськості щодо отримання суспільно значущої інформації. У 1960 р. газета *The New York Times* розмістила як оплачену політичну рекламу публікацію під назвою «Дослухайтесь до голосів, що міцніють» (*Heed Their Rising Voices*). Стаття була націлена на висвітлення утисків прав афроамериканців на Півдні США, закликала припинити ганебну практику расової дискримінації, а також допомогти грошима проповіднику і поборнику прав чорношкірого населення Мартіну Лютеру Кінгу. Вказувалося, що громадські активісти зазнають переслідувань у штаті Алабама, поліцейські чинять насилля проти студентів, які виступають за рівні з білими права афроамериканців на отримання освіти, а сам Кінг уже сім разів арештовувався правоохоронними органами, тоді як насправді на той час він був заарештований лише чотири рази.

З огляду на це, обраний комісар міста Монтгомері пан Л. Салліван, до обов'язків якого належав нагляд за діяльністю місцевої поліції, подав до суду позов про наклеп та зазіхання на його професійну честь і ділову репутацію. При цьому прізвище пана Саллівана в публікації не згадувалося. Проте позивач як посадовець, відповідальний за роботу поліції Монтгомері (яка, за його твердженнями, не чинила незаконних і жорстоких насильницьких дій), уважав, що його права порушені, та вимагав компенсації моральних збитків. Суд Алабами задовольнив позов, однак Верховний суд США в апеляційній інстанції повністю скасував присудження компенсації пану Саллівану. У рішенні Верховного суду було обґрунтовано позицію, згідно з якою офіційні особи не можуть вимагати відшкодування шкоди, заподіяної наклепом чи дифамацією, якщо не можуть переконливо довести *actual malice* – злий умисел або грубу необережність із боку поширювача такої інформації. Таким чином, суд підтвердив, що право на обговорення державних справ та критику уряду має бути безумовним, і засоби масової інформації, з огляду на суспільний інтерес, повинні мати «простір для добросовісної помилки», а також поклав тягар доказування *actual malice* на публічних службовців. При цьому описані вимоги не діють стосовно приватних осіб, яким отримати відшкодування у разі дифамації значно простіше. Слід також відзначити, що до ухвалення рішення у цій справі питання наклепу і дифамації, у тому числі й стосовно публічних осіб, підпадали виключно під дію законодавства штатів, однак у 1964 р. Верховний суд США увів їх до сфери свобод слова і друку, рамки регулювання яких визначаються Першою поправкою до Конституції США. Таким чином, і інформація про публічних службовців почала розглядатися як суспільно значуща, поширення якої є необхідним у демократичному суспільстві.

Уточнення поняття «публічна особа» здійснювалося Верховним судом США впродовж багатьох років. Так, справа *Curtis Publishing Co. v. Butts* (1967 р.) [29] стосувалася позову про наклеп, який подав колишній тренер футбольної команди Університету Джорджії Уоллес Баттс проти компанії-власника видання *The Saturday Evening Post*. Позов виник через статтю, в якій стверджувалося, що Баттс та головний тренер іншого клубу зі штату Алабама Пол Брайант домовилися між собою про результат матчу між командами. Джерелом інформації для статті став страховий агент, який нібито підслухав телефонну розмову між тренерами. Позов пан Баттса був задоволений, однак відповідач оскаржував рішення, і у Верховному суді США цю справу було об'єднано з іншою – *Associated Press v. Walker* (1967 р.) [30]. Остання стосувалася репортажів про заворушення, які відбулися в Університеті Міссісіпі 30 вересня 1962 р. Кореспондент із місця подій у цих

репортажах повідомляв, що Едвін А. Волкер, приватна особа і політичний активіст, особисто керував юрбою, яка намагалася насильницьким шляхом перешкодити федеральному маршалам виконати судові рішення, винесене проти афроамериканця. Пан Волкер подав позов про спростування інформації і наклеп.

Обидві справи були вирішені Верховним судом США виходячи з тієї позиції, що і Баттс, який здобув визнання в сфері спорту, і Волкер через свій громадський активізм мають розглядатися як публічні фігури, а отже, як такі, що підпадають під правило, сформоване в рішенні у справі *New York Times Co. v. Sullivan*.

Важливою для визначення кола осіб, що належать до публічних, стала справа *Gertz v. Robert Welch, Inc.* (1974 р.) [31]. У 1968 р. поліцейський у Чикаго Річард Нуччіо був засуджений за вбивство другого ступеня. Родина потерпілого найняла Елмера Герца, поважного адвоката, який представляв їх у цивільних судових справах проти Нуччіо. У статті, що з'явилася у виданні *American Opinion* праворадикальної та антикомуністичної організації *John Birch Society*, засновником якої був Роберт Велч, стверджувалося, що суд над Нуччіо був частиною змови комуністів задля дискредитації місцевої поліції. Самого ж пана Герца звинувачували як учасника цієї змови та називали «леніністом». Під час розгляду справи за позовом пана Герца про дифамацію неодноразово поставало питання про те, чи є у цьому разі адвокат публічною фігурою, а отже, чи може бути у цій ситуації застосовано правило про доказування *actual malice*.

Вирішуючи цю справу, а також у подальших рішеннях Верховний суд США встановив декілька критеріїв, які дають змогу визначити публічну особу. По-перше, це доступ до ЗМІ або контроль над ними. Відповідно до позиції Суду, політики, чиновники та громадські діячі зазвичай мають значно більший доступ до ЗМІ, володіють каналами ефективної комунікації з ними, а отже, мають більш реалістичну можливість протидіяти помилковим твердженням, аніж пересічні індивіди. Отже, приватні особи є більш вразливими до дифамації, і зацікавленість держави в їхньому захисті, відповідно, більша. По-друге, публічні фігури мають особливу роль в очах суспільства, є відомими постатями у суспільному житті, політиці, економіці, мистецтві, спорті або будь-якій іншій сфері. Особа, яка бере на себе таку роль, повинна прийняти й відповідні наслідки, у тому числі ретельніший контроль громадськості. При цьому інтерес суспільства до таких осіб суворо не обмежується формальним виконанням службових обов'язків, чи громадською активністю. Верховний Суд США вказав, що пан Герц не відповідав названим вимогам, не маючи пріоритетного доступу до ЗМІ чи «загальної слави» або «широкої відомості в громаді». Скоріше, питання про належність до кола публічних осіб слід визначати, посилаючись на участь пана Герца в конкретній справі, що мала наслідком дифамацію. За висновком Суду надання позивачем адвокатських послуг у справі Нуччіо не зробило його публічним діячем. Більше того, будучи адвокатом, зобов'язаним дотримуватися низки етичних правил та юридичних приписів стосовно свого клієнта, він не обговорював свою діяльність у пресі і не мав можливості спростувати претензії в ході публічної дискусії [31].

Третім критерієм виступає добровільність рішення про прийняття на себе ролі публічної особи, розрахунок на публічну увагу і коментарі, а отже, і прийняття підвищених ризиків вторгнення у приватність. Наприклад, не слід розглядати як публічних осіб жертв злочинів, що хоча і можуть відповідати критерію особливої ролі в очах громадськості, проте опинилися у цьому становищі поза своєю волею [26, с. 984]. Водночас відома низка справ, у яких Суд, визнаючи право постраждалих на конфіденційність, відмовлявся, проте «карати» ЗМІ шляхом

зобов'язання відшкодувати шкоду, завдану розголошенням інформації про жертв звалтувань, у разі якщо така інформація: 1) була отримана в законний спосіб та 2) стосувалася фактів, пов'язаних із розслідуванням злочинів, що мають велике суспільне значення (Cox Broadcasting Corp. v. Cohn, [32]; Florida Star v. B.J.F. [33]).

Четвертим критерієм виступають не стільки характеристики самої особи, скільки публічний характер обставин, подій чи суспільних дискусій, до яких вона залучена. У справі Time, Inc. v. Firestone (1976 p.) [34] Мері Еліс Файрстоун – дружина Рассела А. Файрстоуна-молодшого, представника однієї з найбагатших родин США, обставини розлучення якої, включаючи звинувачення її чоловіком у «жорстокості та перелобстві», потрапили до ЗМІ, не була визнана публічною особою, оскільки розлучення як приватна справа не має бути предметом публічних дискусій та не становить суспільного інтересу. Крім того, й сама пані Файрстоун не мала широкої популярності і не прагнула громадської уваги до своєї справи.

У рамках останніх двох критеріїв у практиці Верховного суду США сформувався концепція «несподіваних» або «мимовільних» (unexpected or unwilling) публічних фігур, котрі в силу життєвих обставин опинилися у центрі подій, що становлять інтерес для суспільства. Наприклад, рішенням у справі Dameron v. Washington Magazine, Inc. (1983 p.) [35] до таких був віднесений диспетчер повітряного руху, який відповідав за політ авіалайнера компанії Air Florida, що зазнав катастрофи, врізавшись у міст через річку Потомак.

Наведені позиції демонструють класичний підхід, вироблений у судовій практиці США, до визначення поняття «публічна особа» та меж права таких осіб на інформаційну приватність. У сучасних умовах суди все частіше опиняються в ситуаціях, коли питання про право на приватність постає в контексті використання Інтернету та, зокрема, соціальних мереж. Наприклад, у рішенні Апеляційного суду США по другому округу в справі Knight Institute v. Trump (2018 p.) [36] аккаунт президента Дональда Трампа в мережі Twitter був визнаний «публічним форумом» у розумінні Першої поправки в Конституції США, яким із моменту інавгурації Трампа вже не можна вільно оперувати, блокуючи окремих користувачів через їхні критичні висловлювання. Однак на момент написання

цієї статті справа ще не завершена остаточно, оскільки 23 серпня 2019 р. уряд подав клопотання про її повторний розгляд. При цьому правило про «публічні форуми» поширюється не тільки на президента і вищих посадових осіб, а й на інших публічних службовців. У рішенні по справі Davison v. Randall (2019 p.) [37] суд також підтвердив, що облікові записи у соціальних медіа чиновників мають визнаватися «публічними форумами» в контексті Першої поправки. Питання про те, чи можуть визнаватися такими «публічними форумами» сторінки інших осіб, які в американській правовій традиції включаються до публічних фігур, наприклад зірок шоу-бізнесу, поки що не здобуло вирішення в подібного роду прецедентах. Вочевидь, воно є більш складним і неоднозначним, оскільки такі особи не представляють публічну владу і, відповідно, не ретранслюють її позицію у соціальних мережах.

У висновках зазначимо, що у США свобода слова загалом переважає над правом публічних осіб на приватне життя. Як результат, такі особи, відмовляючись від певної частини своїх прав у силу свого становища в суспільстві, мають дуже обмежені можливості захисту інформаційної приватності, навіть коли оприлюднені про них відомості є помилковими. Така ситуація зумовлена важливою і законною метою надання громадськості суспільно необхідної інформації, потребою забезпечити простір діяльності для ЗМІ (до яких нині фактично може бути прирівняна низка соціальних мереж), щоб вони могли ефективно виконувати свої функції. При цьому на відміну від України право США не лише створює різні стандарти захисту права на інформаційну приватність публічних осіб та інших громадян, а й містить чіткі критерії для розрізнення цих категорій фізичних осіб. Розглянуті нами справи мають значення не лише для національної правової системи США, вони істотно вплинули на законодавство та практику судів інших країн західної цивілізації та Європейського суду з прав людини, підтвердивши цим ефективність визначених ними підходів. Убачається, що ідея виокремлення особливого правового статусу для публічних осіб (не лише політиків чи державних службовців, а й інших категорій) у частині їхньої інформаційної приватності може бути досить продуктивною та доцільною для втілення у вітчизняному законодавстві, особливо з урахуванням викликів сучасної цифрової епохи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Можаровська К.В. Зміст категорії «публічна особа» в контексті її права на захист честі, гідності та ділової репутації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія «Право»*. 2013. Вип. 22. Ч. I. Т. 1. С. 178–182.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n38>.
4. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
5. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
6. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
7. Von Hannover v. Germany (No. 2). App. № 40660/08 and 60641/08 / ECHR 7 February 2012. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2240660/08%22,%5B%22itemid%22:%5B%22001-109029%22%5D%7D>.
8. Krone Verlags GmbH & Co. KG v. Austria. App. № 39069/97 / ECHR 19 June 2012. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-111526%22%5D%7D>.
9. Axel Springer AG v. Germany. App. № 39954/08. / ECHR 7 February 2012. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-109034%22%5D%7D>.
10. Профіль депутата на «Тіндері» та реклама велопрокату Плешка у статті «Де покохатися в Ірпені». *Громада Приірпіння*. 6 травня 2019 р. URL : <http://surl.li/ekqf>.
11. Панкевич О.З. Право на приватність: царина незалежності особи. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2017. № 2. С. 47–56.
12. Пороцько В. Право на недоторканність особистого життя людини: проблема термінології. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 146–149.
13. Стогова О.В. Особисте життя людини: проблема визначення поняття. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2014. № 1(10). С. 6–10.
14. Басай О.В. Неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя як загальна засада цивільного законодавства України. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2013. № 2(8). URL : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13bovtzu.pdf>.

15. Горпинюк О.П. Стан дослідження проблеми кримінально-правової охорони приватності в юридичній літературі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 4. С. 198–206.
16. Ємчук Л.В. Конституційно-правове регулювання особистого та сімейного життя людини і громадянина : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.02. Ужгород, 2015. 22 с.
17. Мішуровська С.Т. Міжнародно-правовий захист права на приватне життя (сучасна практика) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.11. Харків, 2011. 21 с.
18. Серьогін В.О. Право на недоторканість приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці : монографія. Харків : ФІНН, 2010. 608 с.
19. Сивухін В.С. Конституційне право людини і громадянина на невтручання в їх особисте і сімейне життя та його забезпечення органами внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.02. Київ, 2007. 238 с.
20. Нагнічук О.І. Співвідношення права на свободу вираження щодо публічних осіб та права на повагу до приватного та сімейного життя публічних осіб у практиці Європейського суду з прав людини. *Наукові записки НАУКМА*. 2015. Т. 168. *Юридичні науки*. С. 73–76.
21. Кардаш А.В. Конституційно-правовий захист інформації про особу (порівняльно-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.02. Харків, 2019. 244 с.
22. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.03. Київ, 2007. 22 с.
23. Конституція США (17 вересня 1787 року) / Конституційна Асамблея. Конституції країн світу. *Електронна бібліотека НБУВ*. URL : <http://nbuv.gov.ua/asambleya/constitutions.php>.
24. Weber R.H., Staiger D.N. Bridging the gap between individual privacy and public security. *Groningen Journal of International Law*. Vol. 2 (2). Issue 2. P. 14–32. URL : https://grojil.files.wordpress.com/2015/04/grojil_volume-2_issue-2.pdf.
25. Privacy Protections in State Constitutions / National Conference of State Legislation. URL : <https://www.ncsl.org/research/telecommunications-and-information-technology/privacy-protections-in-state-constitutions.aspx>.
26. Yanisky-Ravid S., Lahav B.Z. Public Interest vs. Private Lives –Affording Public Figures Privacy in the Digital Era: the Three Principle Filtering Model. *Journal of Constitutional Law*. 2017. Vol. 19:4. P. 975–1014.
27. Рекомендації щодо захисту приватності у роботі ЗМІ / Центр демократії та верховенства права (CEDEM). URL : <http://cedem.org.ua/analytics/rekomendatsiyi-shhodo-zahystu-pryvatnosti-u-roboti-zmi/>.
28. *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964) / Justia US Supreme Court. URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/376/254/>.
29. *Curtis Publishing Co. v. Butts*, 388 U.S. 130 (1967) / Justia US Supreme Court. URL : <http://supreme.justia.com/us/388/130/case.html>.
30. *Associated Press v. Walker*, 389 US 28 (1967) / Justia US Supreme Court. URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/389/28/>.
31. *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323 (1974) / Justia US Supreme Court. URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/418/323/>.
32. *Cox Broadcasting Corp. v. Cohn*, 420 U.S. 469 (1975) / Justia US Supreme Court. URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/420/469/>.
33. *Florida Star v. B.J.F.*, 491 U.S. 524 (1989) / Justia US Supreme Court. URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/491/524/>.
34. *Time, Inc. v. Firestone*, 424 U.S. 448 (1976) / Justia US Supreme Court. URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/424/448/>.
35. *Dameron v. Washington Magazine, Inc.*, 575 F. Supp. 1575 (D.D.C. 1983) / Justia US Supreme Court. URL : <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/575/1575/1462430/>.
36. *KnightInstitute v. Trump* / Justia United States Law. URL : <https://cases.justia.com/federal/appellate-courts/ca2/18-1691/18-1691-2019-07-09.pdf?ts=1562682609>.
37. *Davison v. Randall* / Justia United States Law. URL : <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca4/17-2002/17-2002-2019-01-07.html>.